

АГЕНЦИЈА ЗА БАНКАРСТВО РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

С М Ј Е Р Н И Ц Е
ЗА УПРАВЉАЊЕ КЛИМАТСКИМ РИЗИЦИМА И
РИЗИЦИМА ПОВЕЗАНИМ СА ЖИВОТНОМ СРЕДИНОМ

Бања Лука, октобар 2023. године

САДРЖАЈ

ПОЈМОВИ.....	1
УВОД.....	2
1. ПОСЛОВНИ МОДЕЛ И СТРАТЕГИЈА БАНКЕ.....	3
2. СИСТЕМ УПРАВЉАЊА	3
3. УПРАВЉАЊЕ РИЗИЦИМА.....	5
3.1. Управљање кредитним ризиком.....	5
3.2. Управљање оперативним ризиком	7
3.3. Управљање тржишним ризиком	7
3.4. Управљање ризиком ликвидности.....	7
3.5. Тестирање отпорности на стрес	8
4. ОБЈАВЉИВАЊЕ ПОДАТАКА И ИНФОРМАЦИЈА	8
5. РОКОВИ ЗА ИСПУЊАВАЊЕ ОВИХ ОЧЕКИВАЊА ОД БАНАКА.....	8

ПОЈМОВИ

- 1) **Финансијски ризици повезани с климом** су потенцијални ризици који могу настати услед климатских промјена или из настојања да се ублаже климатске промјене, њихов повезани утицај и њихове економске и финансијске посљедице.
- 2) **ESG** (животна средина, друштво и управљање) односи се на скуп фактора који имају улогу у поступку доношења одлука о улагањима или у пословању привредног друштва. Фактори животне средине узимају у обзир начин на који улагање или пословање привредног друштва доприноси питањима као што су климатске промјене и одрживост. Друштвени фактори разматрају социјалне утицаје улагања или пословања привредног друштва на заједницу. Фактори управљања односе се на транспарентност и правну усклађеност улагања или пословања привредног друштва.
- 3) **Ризици повезани са животном средином, друштвом и управљањем** (“*ESG*” ризици) су ризици од негативног финансијског утицаја на банку који произилазе из садашњих или будућих утицаја *ESG* фактора на пословање и имовину њених клијената или имовину у коју је уложила банка.
- 4) „*GHG*” (енгл. „*Greenhouse gases*“) су гасови у атмосфери, како природни тако и антропогени (настали као посљедица људске активности), који узрокују ефекат стаклене баште, а примарни гасови те врсте су водена пара (H_2O), угљен диоксид (CO_2), оксид азота (N_2O), метан (CH_4) и озон (O_3).
- 5) **Климатски ризици и ризици повезани са животном средином** представљају дио *ESG* ризика, односно ризике од негативног финансијског утицаја на банку који произилазе из изложености банке физичком ризику или прелазном ризику, а који су узроковани или повезани са климатским промјенама.
- 6) **Физички ризици** су ризици од негативног финансијског утицаја на банку чији покретачи су:
 1. кратки и изненадни екстремни временски догађаји повезани с климатским промјенама (или екстремни временски догађаји) као што су топлотни таласи, клизишта, поплаве, пожари и олује (тј. акутни физички ризици);
 2. дугорочне и постепене климатске промјене као што су промјене падавина, пораст нивоа мора и просјечних температура (тј. хронични физички ризици).
- 7) **Прелазни ризици** (ризички транзиције) су ризици од негативног финансијског утицаја на банку који произилазе из постојећих или будућих утицаја преласка клијената банке на еколошки одрживо пословање или друге имовине у коју је банка улагала (нпр. прелазак на CO_2 неутрално пословање), чији покретачи су:
 1. промјене политика/прописа, односно они који произилазе из захтјева за енергетском ефикасношћу, механизма за прилагођавање граница угљеника или политика које промовишу одрживо коришћење земљишта,
 2. промјене технологије, односно они који произилазе из мијењања технологије са штетнијим утицајем на климу са технологијама са мање штетним утицајем на климу и
 3. промјене расположења на тржишту, односно они који произилазе из помијерања преференција потрошача, корпоративних клијената и потражње ка производима и услугама које мање штете клими.
- 8) **Одрживи развој** означава дуготрајни економски просперитет који је мање зависан од коришћења ограничених ресурса и експлоатације животне средине, као и који је социјално инклузивнији и укључује међусобно уско повезане *ESG* аспекте.
- 9) **Зелена таксономија** означава систем класификације у којем се утврђује листа одрживих економских дјелатности и прагова помоћу којих се може јасно одредити која економска дјелатност је у складу са одрживим развојем, циљевима заштите животне средине и принципима одрживе економске дјелатности.
- 10) **Зелена економија** означава економију с ниским емисијама угљеника, која ефикасно користи ресурсе и која је у јавном интересу.
- 11) **Зелени кредити/улагање** („зелени производи“) односе се на кредитирање или улагање које зависи од еколошких критеријума за планирано коришћење средстава. Сврха може бити смањење утицаја активности на животну средину или прилагођавање еколошким опасностима.

Смјернице у сегменту управљања климатским ризицима и ризицима повезаним са животном средином доносе се на основу члана 5. став 1. тачка б, члана 22. став 1. тачка ђ. и члана 37. Закона о Агенцији за банкарство Републике Српске („Службени гласник Републике Српске”, бр. 59/13 и 4/17), члана 6. став 1. тачка б. и члана 22. став 4 тачка л. Статута Агенције за банкарство Републике Српске („Службени гласник Републике Српске”, број 63/17), те чл. 89, 90, 92. и 180. Закона о банкама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“ бр. 4/17, 19/18 и 54/19).

УВОД

Смјернице за управљање климатским ризицима и ризицима повезаним са животном средином (у даљем тексту: Смјернице) намијењене су банкама са сједиштем у Републици Српској које су од Агенције за банкарство Републике Српске (у даљем тексту: Агенција) добиле дозволу за рад.

Климатски ризици и ризици повезани са животном средином, као дио ризика повезаних са животном средином, друштвом и управљањем (ESG ризици) постају све релевантнији за банке, те је очекивање да банке исте узму у обзир приликом управљања ризицима, односно приликом дефинисања пословне стратегије, стратегије преузимања ризицима и склоности ка преузимању ризика. Од банака се очекује да у оквиру успостављеног система управљања у банци на свим нивоима осигурају разумијевање значаја и категорија климатских ризика и ризика повезаних са животном средином, процјене квалитета управљања овим ризицима у оквиру интегралног система интерног управљања, транспарентност улога и одговорности у управљању овим ризицима и др.

Кретања која су повезана с климатским промјенама захтијевају да се заузме проактиван приступ и осигура да су банке отпорне на финансијске ризике повезане с климом. Сврха ових Смјерница је усмјеравање банкарског сектора у погледу утврђивања, мјерења, управљања и контроле климатских ризика и ризика повезаних са животном средином и објава података и информација повезаних с тим ризицима, као и интеграција сегмента одрживог развоја у пословне активности банке. Путем ових Смјерница осигураће се да су банке припремљене да се суоче са изазовима на које ће наићи због климатских промјена.

Смјерницама се излаже поимање сигурног и разумног управљања климатским и ризицима повезаним са животном средином у оквиру постојећег регулаторног оквира, с тим да се очекује да ће примјена истих зависити од природе појединачних пословних модела, посебних карактеристика услуга које појединачне банке пружају, организационе структуре, величине и сложености банке, као и појединачне склоности ка преузимању ризика. Овим Смјерницама се настоји постићи већа транспарентност кроз правовремену и адекватну објаву информација и података повезаних са климатским ризицима и ризицима повезаним са животном средином. Важно је напоменути да су ове Смјернице усмјерене на климатске и ризике повезане са животном средином, а не на шири концепт ESG ризика.

Полазећи од претходно наведеног, од банака у Републици Српској се очекује да узимају у обзир климатске и ризике повезане са животном средином, као покретаче постојећих категорија ризика, у сљедећим подручјима:

1. пословни модел и стратегија банке,
2. систем управљања,
3. управљање ризицима, те
4. објава података и информација.

1. ПОСЛОВНИ МОДЕЛ И СТРАТЕГИЈА БАНКЕ

Климатски и ризици животне средине могу имати директан утицај на ефикасност постојећих и будућих стратегија банке. Од банака се очекује да утврђују и процјењују који климатски и ризици повезани са животном средином су значајни за њих у кратком, средњем и дугом року, као и отпорност њихове пословне стратегије на те ризике. Временски хоризонт је посебно релевантан јер се очекује да ће се већина климатских ризика манифестовати у средњим и дугим роковима, а који обично премашују уобичајене циклусе пословног планирања банака.

Очекивање је да банке узимају у обзир и утицај који њихови пословни модели, развој стратегије и сопствене активности могу имати на животну средину.

Банке би требале да узму у обзир да климатски и ризици животне средине могу утицати, на примјер, на економски раст, запосленост или цијене некретнина. Временски догађаји могу узроковати суше или поплаве које утичу на регионалну пољопривредну производњу, потражњу за некретнинама или вриједност колатерала. Банке које пружају услуге клијентима у енергетском сектору, који се у великој мјери ослањају на фосилна горива, могу претпоставити да ће се њихови клијенти суочити са значајним потребама за улагањима како би смањили сопствене емисије „GHG”.

Банке у свом пословању могу бити изложене климатским и ризицима повезаним са животном путем физичких ризика и прелазних ризика. При утврђивању ризика банке могу изложености климатским и ризицима животне средине одредити на нивоу кључних сектора у оквиру секторске структуре, географских подручја, као и у вези са производима и услугама које нуде или планирају нудити, узимајући у обзир да се неки од тих ризика могу остварити у току прилично дугог временског периода. На примјер, географско груписање може помоћи да се утврде изложености које су изложене високим физичким ризицима као што су висок ризик од поплава или суше. Секторска категоризација може помоћи да се утврде прелазни ризици на примјер процјеном учешћа сектора са високоинтензивним емисијама „GHG” у кредитном портфолију.

Од банака се очекује да адекватно документују поступке којима процјењују значај климатских и ризика животне средине за њихов пословни модел и стратегију. Ти поступци ће бити вјеродостојнији ако банке утврђују и прате кључне индикаторе успјешности (KPIs) повезане с одрживошћу, који би требали бити квантитативни, када је то могуће.

Уколико је примјењиво, процјену значајности би требало укључити и у поступке интерне процјене адекватности капитала (ICAAP) и ликвидности (ILAAP) уз образложење кључних елемената који су разматрани током процјене.

2. СИСТЕМ УПРАВЉАЊА

Очекивање од банака је да климатски и ризици повезани са животном средином буду укључени у систем управљања у банци. У складу с тим, банка би требала осигурати одговарајуће едукације и обуке како би се чланови органа управљања банке, носиоци кључних функција и остали релевантни запослени упознали са климатским ризицима и ризицима повезаним са животном средином и њиховим могућим утицајем на рад и пословање банке.

Чланови надзорног одбора, управе и вишег руководства треба да буду упознати, те посједују адекватан и довољан ниво информисаности и разумијевања климатских и ризика повезаних са животном средином како би се осигурало да је ниво ризика који се преузима у складу са банчиним пословним моделом, стратегијом, интерним политикама и процедурама и склоношћу ка преузимању ризика, као и да банка испуњава примјењиве законске захтјеве и друге обавезе.

Како би се заузео свеобухватан приступ ризицима, а узимајући у обзир дугорочне финансијске интересе банке, од надзорног одбора се очекује да осигура да банка развије одговор на климатске и ризике повезане са животном средином, као и циљеве одрживости, у виду стратегије

климатских и ризика повезаних са животном средином која може бити дио опште стратегије за преузимање и управљање ризицима, те да осигура да банка има ефикасне и поуздане системе за интерно и екстерно извјештавање, објављивање и пренос агрегираних података о климатским и ризицима повезаним са животном средином. У том смислу, очекује се да банке интегришу климатске и ризике повезане са животном средином у своју културу ризика. Од надзорног одбора се очекује да надзире изложеност банке климатским и ризицима повезаним са животном средином, као и утицај пословне стратегије на свеобухватне циљеве одрживог развоја.

Добром праксом се може сматрати ако надзорни одбор добија редовне извјештаје о климатским и ризицима повезаним са животном средином или се редовно обавјештава о њима под посебном тачком дневног реда која је посвећена тим ризицима на његовим сједницама.

Банка може, у складу са принципом пропорционалности, именовати члана управе за обављање функције управљања и контроле климатских ризика и ризика повезаних са животном средином, водећи рачуна о одговарајућем раздвајању дужности и одговорности.

Од банака се очекује да јасно утврде дужности и одговорности за климатске и ризике повезане са животном средином, те исте адекватно пропише одговарајућим интерним актима водећи рачуна да улога и одговорност у управљању овим ризицима буду у потпуности транспарентне кроз све три линије одбране. Банка може такве дужности и одговорности распоредити у оквиру постојеће организационе структуре или може успоставити посебну функцију одговорну за координацију цјелокупног приступа банке управљању климатским и ризицима повезаним са животном средином у зависности од своје величине и сложености пословних процеса, водећи се при томе принципом пропорционалности. У случају када банка успоставља засебну функцију управљању климатским и ризицима повезаним са животном средином, очекује се да интеграција засебног одјела или функције у постојеће процесе и њен однос с другим функцијама буде јасно дефинисана.

Интеграција климатских и ризика повезаних са животном средином у оквиру система управљања би требало да обухвата и политику накнада банака, која би такође требала одражавати поменуте приступе, те бити усклађена са обимом и примјереним управљањем преузетих ризика.

Очекује се и постепена интеграција климатских и ризика повезаних са животном средином, као покретача постојећих ризика и ризичног профила, у системе интерног извјештавања банака. Очекивање је да банка о својим изложеностима овим ризицима и ризичном профили извјештава на начин да се свим релевантним нивоима управљања у банци омогуће правовремене, тачне и довољно детаљне информације које су потребне за доношење пословних одлука и одлука о управљању ризицима. Од банака се очекује да идентификују податке који су неопходни за укључивање ризика повезаних са климатским промјенама и околишним ризицима у стратегију банке и оквир за управљање ризицима, као и да утврде квалитет и евентуалне недостатке постојећих података, те идентификују активности потребне за превазилажење и отклањање истих.

Узимајући у обзир да су у тренутној фази развоја релевантна мјерила и алати, те тренутно расположиви подаци у банкама вјероватно непотпуни, очекивање је да се се извјештавање о климатским и ризицима повезаним са животном средином с временом побољшава. У кратком року очекивање од банака је да процијене потребе за подацима у овом сегменту, да утврде који подаци недостају, као и да утврде могућности прикупљања истих и израде планове за унапријеђење датог процеса.

Извјештаји о климатским и ризицима повезаним са животном средином треба да приказују утицај наведених ризика на пословни модел, стратегију и ризични профил банке, те да буду укључени у постојећи оквир за извјештавање о ризицима.

3. УПРАВЉАЊЕ РИЗИЦИМА

Очекивање од банака је да је потребно да имају свеобухватну и добро документовану слику утицаја климатских и ризика повезаних са животном средином на постојеће категорије ризика. Климатски и ризици повезани са животном средином могу се сматрати факторима који утичу на постојеће категорије ризика, али банке могу те ризике, у организационе и аналитичке сврхе, третирати и као засебну категорију ризика.

Екстремни временски догађаји (нпр. суша) могу се сматрати фактором који утиче на кредитни ризик (као постојећу категорију) у кредитирању пољопривреде, док други физички ризици (тј. поплаве) могу истовремено утицати на неколико категорија ризика (тј. кредитни ризик, оперативни ризик, ризик ликвидности), или их банке могу третирати као засебну категорију ризика, нпр. климатски, „ESG“ и сл.

Поплаве могу узроковати штету за филијале банке, њено сједиште или другу некретнину, што резултује повећаним оперативним ризицима, а истовремено може за посљедицу имати додатне губитке за клијенте банке, те довести до повећања кредитног ризика.

У вези са прелазним ризицима, као што су нпр. регулаторне мјере у складу са међународно преузетим обавезама за предузимање неопходних активности на смањењу негативног утицаја климатских промјена са јасно дефинисаним роковима за имплементацију које могу клијенте из сектора високих емисија изложити већим трошковима (нпр. увођења пореза на исте), а што ће смањити слободне новчане токове, утицати на солвентност, те коначно на кредитну способност клијента.

Клијенти банке, који су извозници, могу бити изложени додатним трошковима усљед увођења регулаторних мјера других држава (нпр. прекогранични порез на CO₂ у ЕУ), а што у коначници може утицати на кредитну способност клијента и кредитни ризик банке.

Очекује се да банке размотре потребу да преиспитају своју стратегију за преузимање и управљање ризицима и друге интерне акте којима се детаљно дефинишу функције, системи, процеси, процедуре, поступци и методологије, као и надлежности, одговорности (колективне и појединачне) и линије извјештавања на свим нивоима организационе структуре банке, а с обзиром на климатске и ризике повезане са животном средином.

Банке би требало да развију индикаторе ризика (*KRI – Key Risk Indicators*) и утврде ограничења за климатске и ризике повезане са животном средином, а који одражавају преузету склоност ка преузимању ризика. Наведено представља прогресиван процес те, док банке не развију одговарајуће нумеричке мјере, могу се користити и нунумерички налази. Очекује се да се релевантни индикатори и лимити склоности ка преузимању ризика одређују на основу нивоа ризика који је банка спремна да преузме у оквиру свог ризичног профила и у складу са својим пословним моделом.

Уколико банке, након преиспитивања, утврде да су климатски и ризици везани за животну средину значајни ризици, потребно је да размотре потенцијални утицај истих у основним и стресним сценаријима у оквиру поступка интерне процјене адекватности капитала (ICAAP) и поступку интерне процјене адекватности ликвидности (ILAAP) на начин који банци омогућава да свој пословни модел спроводи на одржив начин. Утицај се прво може заснивати на квалитативним елементима, али од банке се очекује да оствари напредак у развоју квантитативних модела.

3.1. Управљање кредитним ризиком

Од банака се очекује да развију еколошки одржива правила у оквиру управљања кредитним ризиком и повезаним интерним процесима и процедурама, те узимају у обзир климатске и ризике повезане са животном средином у свим релевантним фазама кредитног процеса. Наведено подразумијева развој новог интерног скупа критеријума или уградњу постојећих или будућих стандарда у правила, процесе и процедуре кредитног ризика.

У оквиру прве фазе кредитног процеса, односно процеса одобравања изложености, од банака се очекује разумијевање намјене коришћења кредита, посебно ако се кредит користи за финансирање одрживих или неодрживих активности, у складу са критеријумима које је банка дефинисала у оквиру својих интерних аката. Процес управљања кредитним ризиком подразумијева и процедуре и методологије путем којих банке могу провјерити да ли је кредит заиста коришћен за финансирање одрживих активности.

Добром праксом се сматра ако банка прикупља и провјерава информације и податке потребне за процјену рањивости клијената на климатске и ризике везане за животну средину прије склапања уговора о кредиту или његове модификације, при томе поштујући принцип пропорционалности и узимајући у обзир природу клијента и његове активности. Од банака се очекује да схвате утицај који њихови клијенти имају на климатске промјене и животну средину, као и њихову осјетљивост на исте.

Процедуре и методологије на основу којих банка може провјерити да се кредит користи за финансирање одрживих активности, могу укључивати:

- а) прикупљање информација о климатским, или на неки други начин одрживим, пословним циљевима клијента,*
- б) процјену усклађености финансирања клијента с одрживим пројектима, или активностима које се сматрају прихватљивим, и повезаним критеријима,*
- в) осигуравање да клијенти имају спремност и капацитете да адекватно прате и извјештавају о додјели средстава за одрживе пројекте или активности.*

Када су у питању велики корпоративни клијенти, од банака се очекује, у зависности од доступности, да има ажуриране податке везано за одрживост клијента, изложеност клијента физичким и прелазним ризицима и евентуалне планове за ублажавање посљедица ових ризика на пословање клијента. Банке могу с временом укључити те аспекте у системе интерних рејтинга кредитног ризика, како би се стекло додатно разумијевање утицаја који одрживост клијента може имати на кредитни ризик.

Када су у питању кредити другим правним лицима, од банака се очекује да прикупљају информације о намјени кредита прије одобравања и да процијене да ли се кредит користи за еколошки одрживе економске дјелатности, односно да ли се кредит користи за финансирање економских дјелатности које су у складу с банчином склоношћу ка преузимању ризика. Како тренутно у Републици Српској не постоји зелена таксономија у ове сврхе банке могу своје дефиниције засновати на међународним праксама, а примјењујући принцип пропорционалности. Од банака се такође очекује да узимају у обзир изложеност физичким и прелазним ризицима за клијенте који су базирани у регионима или послују у секторима које банка сматра нарочито изложеним поменутиим ризицима.

Када су у питању кредити физичким лицима, од банака ће се очекивати да, приликом дефинисања „зелених кредита”, осигурају да су карактеристике кредита усклађене с дефиницијом производа и да се средства користе на одговарајући начин. Од банака ће се такође очекивати да процијене изложеност физичким ризицима клијената за које је процијењено да су нарочито изложени физичком ризику (нпр. клијенти који живе у подручјима високог ризика од поплава).

С обзиром на могући утицај покретача прелазних и физичких ризика на кредитни ризик, од банака се очекује секторска/географска анализа концентранције изложености за потребе праћења и управљања кредитним ризиком у својим портфолијима.

Очекивање је и да приликом процјене вриједности колатерала банке узимају у обзир климатске и ризике повезане са животном средином, с обзиром да локација пословне или стамбене некретнине, њене техничке и енергетске карактеристике, као и ефикасност машинско-техничких система утиче на вриједност колатерала.

3.2. Управљање оперативним ризиком

Од банака се очекује да процјењују утицај физичких ризика, који произилазе из климатских промјена, на своје пословање, укључујући способност правовременог поновног успостављања пословних активности, процеса, система и нивоа услуге. Географска локација на којој банка послује може је учинити изложенијом физичким ризицима, што је нарочито релевантно за екстернализоване услуге и ИКТ активности ако се пружаоци услуга налазе на локацијама с већим ризиком од екстремних временских или других догађаја који негативно утичу на животну средину. То је нарочито релевантно за екстернализоване услуге и ИТ активности, посебно ако се пружаоци услуга налазе на локацијама са већим ризиком од екстремних временских догађаја или других догађаја који негативно утичу на животну средину.

Приликом процјене кључних функција очекује се да банке узимају у обзир утицај климатских и ризика повезаних са животном средином на пружање тих услуга. У случају када је резултат те процјене значајан за било коју пословну линију или свеукупно пословање банке, наведено би требало да буде обухваћено у банчином плану континуитета пословања.

Банке требају да настоје процијенити у којој мјери природа активности у које су укључене повећава ризик од негативних финансијских утицаја који произилазе из потенцијалног репутационог ризика, одговорности и/или судског спора. Самим тим, добра пракса за банке би била да користе систем управљања одрживим развојем који је усклађен са међународно прихваћеним стандардима.

3.3. Управљање тржишним ризиком

У погледу управљања тржишним ризиком, од банака се очекује да узму у обзир да климатски ризици и ризици повезани са животном средином могу довести до помијерања у понуди и потражњи за финансијским инструментима (нпр. хартијама од вриједности, дериватима), производима и услугама, што може утицати на њихову вриједност.

Банка која улаже у привредна друштва са пословним моделима за које је процијењено да су еколошки неодрживи или у географска подручја која су изложена физичким ризицима може претрпјети смањење вриједности својих улагања као резултат мјера политике, промјена расположења на тржишту или технологије, или као резултат постепених негативних промјена тешких временских догађаја или климатских услова. Поменуто је важно када финансијски инструменти која су издала привредна друштва из сектора за које је процијењено да су еколошки неодрживи или који не примјењују свеобухватан приступ управљања одрживошћу претрпе изненадно смањење вриједности.

3.4. Управљање ризиком ликвидности

Када је у питању управљање ризиком ликвидности, од банака се очекује да узимају у обзир да ли климатски и ризици повезани са животном средином утичу на њихову позицију ликвидности, односно да процијене могу ли наведени ризици узроковати нето готовинске одливе или негативно утицати на заштитне слојеве ликвидности. У случају када се ти ризици сматрају значајним у оквиру поступка интерне процјене адекватности ликвидности у банци, од банке се очекује да предузме кораке за утврђивање, мјерење, управљање и праћење утицаја климатских и ризика животне средине на њену позицију ликвидности у току одговарајућих периода и да одржава одговарајуће заштитне слојеве ликвидности.

Очекује се да претходна процјена буде усмјерена према будућности и узима у обзир како уобичајене тако и стресне услове, те посебно озбиљне, али вјероватне сценарије који се могу догодити истовремено, при чему нагласак треба бити стављен на главне рањивости. У складу с тим, од банака се очекује да процијене да ли би климатски и ризици повезани са животном средином могли имати значајан утицај на банчину позицију ликвидности.

3.5. Тестирање отпорности на стрес

Банке код којих су климатски и ризици повезани са животном средином оцијењени као значајни би требало да, за потребе управљања ризицима и ICAAP-а и ILAAP-а, процјењују те ризике путем анализе осјетљивости, анализе сценарија или тестирања отпорности на стрес. У том смислу, за разлику од традиционалних тестова отпорности на стрес, највећи утицаји климатских ризика вјероватно ће се десити у средњем до дугом року, те ће стога бити потребан и значајно дужи хоризонт тестирања, као и да се уобзире величина, пословни модел и сложеност банке, као и материјалност ових ризика за пословни модел банке.

Када је ријеч о климатским и ризицима повезаним са животном средином, од банака се очекује да размотре употребу сценарија који су у складу са стручним предвиђањима о кретањима климатских промјена. Очекивање је да банке узму у обзир барем сљедеће аспекте при анализи осјетљивости, анализи сценарија или тестирању отпорности на стрес у односу на климатске и ризике повезане са животном средином:

1. Како на банку могу утицати физички и прелазни ризици.
2. Како се климатски и ризици повезани са животном средином могу мијењати у различитим сценаријима, узимајући у обзир карактеристике те врсте ризика (неизвјесност и нелинеарност, вјероватноћа која не може бити заснована на историјским подацима, потенцијално екстремни и широко распрострањени утицаји).
3. Како климатски и ризици повезани са животном средином могу настати у кратком, средњем и дугом року, у зависности од сценарија који је узет у обзир.

Очекује се да банке разумију и буду у могућности да тумаче резултате тестова отпорности на стрес и да, према потреби, предузимају јасне мјере за ублажавање препознатих ризика. Програми тестирања отпорности на стрес треба да буду адекватно саопштени свим релевантним пословним линијама и на нивоу вишег руководства, како би се подигла свијест о ризицима, унаприједила култура ризика и олакшао дијалог унутар банке о могућим мјерама за управљање ризицима.

4. ОБЈАВЉИВАЊЕ ПОДАТАКА И ИНФОРМАЦИЈА

У вези са обавезама објављивања, очекивање је да у годишњој објави банке буде наведен начин на који банка процјењује значајност ризика повезаних са климатским промјенама и ризицима повезаним са животном средином.

У случају када банка климатске и ризике повезане са животном средином не сматра значајним и, стога, изоставља своју објаву, очекује се од банке да документује ту одлуку са информацијама које поткрепљују ту процјену.

Када банка објављује податке, мјерила и циљеве који се сматрају значајним за климатске и ризике повезане са животном средином, банка треба да објави или упути на методе, дефиниције и критеријуме повезане с њима.

С обзиром на оквире за објављивање информација о климатским и ризицима повезаним са животном средином, који се убрзано развијају, и потребе тржишних актера у тој области, очекивање је да се објаве континуирано развијају.

5. РОКОВИ ЗА ИСПУЊАВАЊЕ ОВИХ ОЧЕКИВАЊА ОД БАНАКА

У сврху иницијалне самопроцјене усклађености банке и креирања плана активности, с циљем постизања усклађености са овим Смјерницама потребно је да банке оцијене у којој мјери су њихова постојећа управљачка пракса и пракса објава повезане са климатским и ризицима животне средине добре, ефикасне и потпуне у односу на очекивања наведена у овим Смјерницама, те да, ако је то потребно, почну са унапријеђењем својих пракси.

На основу дате оцјене банке су дужне попунити Образац за самопроцјену усклађености са Смјерницама, који се налази у Прилогу 1 Смјерница. У Прилогу 2 Смјерница налази се План за усклађивање са Смјерницама, у оквиру којег је потребно да банке наведу конкретне појединачне активностима које се требају предузети у сврху усклађивања са смјерницама из овог документа, са јасно дефинисаним роковима за имплементацију. Од банака се очекује да у разумном времену и роковима изграде своје капацитете како би испуниле очекивања, те осигурале усклађивање са смјерницама из овог документа. Изузетно, Агенција може за појединачну банку одредити другачије рокове, ако је то потребно због специфичности саме банке или усљед одређених околности.

Попуњен Образац за самопроцјену, те План за усклађивање са Смјерницама је потребно доставити Агенцији у електронском облику до 30.06.2024. године. Агенција може од банке захтијевати достављање додатних информација и докумената који поткрепљују закључке банке наведене у самопроцјени и плану за усклађивање.

Прилози 1 и 2 чине саставни дио ових Смјерница.

Ове Смјернице ступају на снагу осам дана након дана доношења и објављују се на службеној интернет страници Агенције.

Број: Д-26/23

Дана, 26.10.2023. год.

Директор

Срђан Шупут

Прилог 1 – Образац за самопроцјену усклађености са Смјерницама за управљање климатским ризицима и ризицима повезаним са животном средином

Поглавље Смјерница		Статус	Опис статуса	Напомене	Неусклађеност
<i>Пословни модел и стратегија банке</i>					
<i>Систем управљања</i>					
<i>Управљање ризицима</i>	<i>Кредитни ризик</i>				
	<i>Оперативни ризик</i>				
	<i>Тржишни ризик</i>				
	<i>Ризик ликвидности</i>				
	<i>Тестирање отпорности на стрес</i>				
<i>Објава података и информација</i>					

Инструкција за попуњавање

У наставку дајемо инструкцију за попуњавање наведене табеле:

Поглавље Смјерница - Односи се одредбе дефинисане поглављима ових Смјерница. Поља нису подложна измјенама.

Статус - Односи се на статус усклађености са очекивањима из припадајућих поглавља. Банка може статус оцијенити путем три нивоа:

Усклађено: банка је у потпуности усклађена са очекивањима датим у одредбама припадајућег поглавља Смјерница или постоје мања одступања и банка је донијела акциони план за усклађивање за који банка очекује да ће бити реализован у кратком временском року (до 6 мјесеци).

Дјелимично усклађено: Банка је дјелимично усклађена са очекивањима датим у одредбама припадајућег поглавља Смјерница или банка не испуњава ни једно од датих очекивања али је донијела акциони план за усклађивање са истим за који банка очекује да ће бити реализован у дефинисаном временском року (до 9 мјесеци).

Неусклађено: Банка није усклађена ни са једним од очекивања датих у одредбама припадајућег поглавља Смјерница нити је могуће усклађивање са истим у кратком временском року. Банка је донијела акциони план за усклађивање за који банка очекује да ће бити реализован у дефинисаном временском року (до 12 мјесеци).

Опис статуса - Опис тренутне ситуације у односу на (не)усклађеност, чиме се додатно појашњава опис коришћен у колони „Статус“. Од банке се очекује да детаљно опише тренутну ситуацију у односу на (не)усклађеност

Напомене - Сваки додатни коментар који банка сматра релевантним за тренутни статус активности које сматра да треба имплементирати или план који је у процесу развоја или имплементације и сл.

Неусклађеност - Нумерација неусклађености коју банка треба успоставити с циљем накнадног праћења активности на отклањању истих (нпр. 1, 2, 3, и сл.).

Прилог 2 – Образац за план активности за усклађивање са Смјерницама за управљање климатским ризицима и ризицима повезаним са животном средином

Активност која ће се имплементирати	Опис активности која ће се имплементирати	Повезани недостатак/ци	Сложеност	Потенцијалне препреке	Рокови за усклађивање
...					

Инструкција за попуњавање:

Активност која ће се имплементирати: Нумерација активности које ће се имплементирати с циљем усклађивања са очекивањима датим у овим Смјерницама (нпр. 1, 2, 3, и сл.)

Опис активности која ће се имплементирати: Од банке се очекује да наведе детаљан опис активности које ће се имплементирати с циљем усклађивања са очекивањима дефинисаним у припадајућим поглављима ових Смјерница. Уколико ове активности подразумевају и укљученост осталих подручја, екстернализацију и сл. исто треба бити наведено.

Повезани недостатак/ци: Банка треба повезати нумеричку идентификацију из поља „Неусклађености“ Прилога 1 ових Смјерница са наведеним активностима које банка планира имплементирати с циљем њиховог отклањања. Банка треба имати у виду да једна планирана активност може имати утицај или бити повезана са једном или више неусклађености, као и да једна или више неусклађености може бити повезана са једном активности.

Сложеност: Могућа су три нивоа сложености активности које су планиране за имплементацију (ниски, средњи и високи):

Ниски ниво сложености: банка очекује да ће планирана активност бити имплементирана у кратком временском периоду, са мање ангажованих ресурса, и сл.

Средњи ниво сложености: активности које се не могу сврстати нити у ниски ниво нити у високи ниво сложености.

Високи ниво сложености: банка очекује да ће планиране активности бити имплементирани у краткорочном или средњорочном периоду, са више ангажованих ресурса и сл.

Потенцијалне препреке: Од банке се очекује да наведе и објасни било коју потенцијалну препреку која може пролонгирати имплементацију активности у односу на рокове у којима је очекивано да се банка усклади са овим Смјерницама из поља „Статус“ Прилога 1. У овом дијелу банка, такођер, треба укључити потенцијалне мјере за ублажавање идентификованих препрека, а које ће донијети или имплементирати.

Рокови за усклађивање: Од банке се очекује да наведе разумне рокове за реализацију планираних активности, али не дуже од рокова за имплементацију који су као очекивање наведени у пољу „Статус“ Прилога 1, односно, у случају постојања потенцијалних препрека за испуњење очекиваних рокова потребно је да банка исте на довољно детаљан и свеобухватан начин образложи у пољу „Потенцијалне препреке“ Прилога 2.